

عنوان: بررسی مشکلات صنعت آرد کشور			
مرجع طرح موضوع: شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی آذربایجان غربی			
تاریخ برگزاری جلسه: ۱۴۰۵/۰۳/۰۵	ساختمان شماره ۲	سالن ۱ شمالی	ساعت ۱۰-۱۲
گزارش حاضر، مبتنی بر مباحث هشتاد و نهمین جلسه شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی استان آذربایجان غربی و بررسی تکمیلی موضوع تهیه شده و نشان می‌دهد که چالش‌های صنعت آرد ماهیتی ملی و ساختاری دارند و با راه‌حل‌های مقطعی-استانی قابل رفع نیستند. الف- اهمیت کلان و راهبردی صنعت آرد یکی از ارکان اصلی امنیت غذایی کشور است. با سرانه مصرف ۱۵۰ تا ۱۶۰ کیلوگرم نان برای هر ایرانی، هرگونه اختلال در این زنجیره پیامد اقتصادی و اجتماعی گسترده دارد. ۱. وضعیت تولید و ظرفیت تولید گندم: حدود ۱۰ تا ۱۵ میلیون تن در سال ظرفیت اسمی کارخانه‌های آرد: حدود ۳۰ میلیون تن مصرف واقعی آرد: ۱۲ تا ۱۳ میلیون تن یعنی بیش از ۵۵ درصد ظرفیت صنعت بلااستفاده است؛ که موجب رقابت فرسایشی، کاهش سودآوری و فرسودگی سرمایه شده است. ۲. یارانه گندم سالانه حدود ۱۵۰ تا ۲۰۰ هزار میلیارد تومان یارانه به زنجیره گندم، آرد و نان اختصاص می‌یابد. با این حال، این منابع عمدتاً نقش تثبیت کوتاه‌مدت قیمت را ایفا کرده و به بهبود ساختاری صنعت منجر نشده‌اند. ۳. چالش‌های ساختاری - قیمت‌گذاری دستوری و کاهش حاشیه سود - سهمیه‌بندی و محدود شدن انعطاف تولید - محدودیت‌های صادراتی - ظرفیت مازاد و ناکارآمدی اقتصادی - فرسودگی ماشین‌آلات و کاهش انگیزه سرمایه‌گذاری ب- مشکلات در سطح بنگاهها(دیدگاه خرد) وضعیت کنونی کارخانه‌های آرد شامل برخی چالشهای عملیاتی می باشد که محورهای آن عبارتند از: <u>ظرفیت مازاد</u>: وجود ۳۰ میلیون تن ظرفیت اسمی در برابر ۱۳ میلیون تن مصرف واقعی؛ یعنی بیش از ۵۰٪ سرمایه‌گذاری کشور در این			

صنعت، بلا استفاده است.

معضلات مالیاتی: تفاوت تفسیر در «فرآوری» در مقابل «کشاورزی» بودن تولید آرد، فعالان را از معافیت‌های قانونی محروم کرده است. (نیاز به وحدت رویه ملی).

تخصیص سهمیه ناکارآمد: صدور مجوزهای جدید در کنار کاهش سهمیه واحدهای فعال، رقابت غیرضروری ایجاد کرده است. فقدان خرید اعتباری (LC): عدم امکان خرید اعتباری گندم (برخلاف صنعت ماکارونی)، فشار نقدینگی به کارخانه‌ها وارد کرده است. مابه‌التفاوت نرخ گندم (۱۴۰۴): مطالبه ۱۰ هزار تومانی مابه‌التفاوت گندم فروخته شده با نرخ قبل، کارخانه‌ها را با زیان مواجه کرده است. بحران نقدینگی و دستمزد: افزایش هزینه‌های سربار (انرژی، دستمزد، حمل و نقل) بدون اصلاح نرخ دستمزد آسیابانی. کسر میانگین کارکرد ۳ ماهه (خطای استراتژیک): در حوزه ذخیره‌سازی گندم نیز فعالان صنعت آرد نسبت به اجرای بند مربوط به کسر میانگین کارکرد سه‌ماهه اعتراض دارند. به اعتقاد آنان اجرای این بند موجب تحمیل هزینه‌های اضافی به واحدهای تولیدی و ایجاد اختلال در برنامه‌ریزی تولید شده است. مبنا قرار دادن عملکرد ۳ ماهه به جای ظرفیت اسمی، عملاً با قانون «بهبود مستمر محیط کسب‌وکار» تضاد مستقیم دارد.

ج. تجربه ترکیه – چرا ترکیه بیشترین صادرات آرد جهان را دارد؟

جهت درک بهتر جایگاه صنعت آرد ایران، مقایسه با کشورهای منطقه، به ویژه ترکیه، میتواند راهگشا باشد. کشور ترکیه، در سالهای اخیر با اتخاذ سیاستهای حمایتی و تمرکز بر افزایش بهره‌وری و توسعه بازارهای صادراتی، توانسته است به یکی از بزرگترین صادرکنندگان آرد در جهان تبدیل شود. بررسی‌ها نشان می‌دهد که ترکیه با صادرات سالانه بیش از ۳ میلیون تن آرد، رتبه اول صادرات این محصول را در جهان به خود اختصاص داده است. اما راز این هژمونی در داشتن مزارع پهناور گندم نیست، بلکه در «مکانیسم ورود موقت» (Inward Processing Regime) نهفته است.

دولت ترکیه به کارخانه‌های تولید آرد خود اجازه می‌دهد تا گندم باکیفیت را با تعرفه صفر (عمدتاً از روسیه و اوکراین) وارد کرده، در ظرفیت‌های خالی کارخانجات خود فرآوری کنند و به صورت آرد ارزش‌افزوده به بازارهای جهانی (به ویژه عراق، سوریه و آفریقا) صادر نمایند. در حالی که صنعت آسیابانی ایران با غول ۱۸ میلیون تن ظرفیت خالی دست‌وپنج نرم می‌کند، الگوبرداری از سیاست «ورود موقت و صادرات مجدد» ترکیه می‌تواند بدون تحمیل یک ریال بار مالی به دولت، چرخ این صنعت را با ارزآوری به گردش درآورد. این موفقیت، ناشی از عواملی چون:

* سرمایه‌گذاری بر روی زیرساختهای بندری و لجستیکی برای تسهیل صادرات.

* تکنولوژی پیشرفته در کارخانه‌های آسیابانی.

* انعطاف‌پذیری در قیمت‌گذاری و مدیریت بازار.

* دسترسی به بازارهای منطقه ای و بین المللی.

مقایسه با ترکیه نشان میدهد که صنعت آرد ایران، با وجود پتانسیلهای بالقوه، در عمل از نظرقابلیت پذیری منطقه ای و جایگاه در بازارهای جهانی، عقب مانده است.

جمع بندی و پیشنهادات

۱- راهکارهای کلان و زیرساختی (اصلاحات بنیادین)

اصلاح نظام قیمت گذاری: بازنگری در سازوکار قیمت گندم، آرد و نان بر پایه منطق بازار و حفظ یارانه هدفمند برای اقشار آسیب پذیر؛ ایجاد حاشیه سود منطقی برای واحدهای تولیدی.

مدیریت ظرفیت مازاد: برنامه ریزی برای ادغام یا یکپارچه سازی کارخانه ها، استفاده از ظرفیت های خالی و جلوگیری از صدور مجوزهای جدید بدون نیاز واقعی.

تسهیل صادرات: رفع موانع تعرفه ای و اداری، حمایت از حضور صنعت در نمایشگاه های بین المللی و بازارهای هدف؛ بهره برداری از مزیت جغرافیایی ایران در صادرات آرد.

نوسازی و ارتقاء فناوری: اعطای تسهیلات اعتباری برای بازسازی تجهیزات، بهبود بهره وری انرژی و استفاده از فناوری های نو؛ گذار از تجهیزات فرسوده به خطوط مدرن.

افزایش بهره وری: تقویت مدیریت کیفیت، کاهش ضایعات و آموزش نیروی انسانی؛ حرکت به سمت تولید رقابتی و استانداردهای جهانی.

تنوع محصول و ارزش افزوده: حمایت از تولید آرد صنعتی با ویژگی های فنی متفاوت (برای ماکارونی، شیرینی، بیسکویت و صادرات) به منظور افزایش درآمد و پایداری بازار.

۲. راهکارهای اجرایی و فوری (تصمیمات عملیاتی)

الف) پیشنهادات شورای گفت‌وگوی استان آذربایجان غربی

- ۱- حذف «بند کسر میانگین سه‌ماهه کارکرد گندم» و مبنا قرار دادن ظرفیت واقعی برای ذخیره‌سازی.
- ۲- تعیین تکلیف وضعیت مالی بحرانی کارخانه‌های آرد و بررسی فوری زیان‌های تجمعی.

ب) پیشنهادات دبیرخانه شورا

- ۱- ایجاد وحدت رویه در اجرای معافیت‌های مالیاتی برای واحدهای آردسازی.
- ۲- بازنگری در نظام تخصیص سهمیه گندم و نحوه صدور مجوزهای جدید.
- ۳- فراهم‌سازی خرید اعتباری گندم (LC داخلی) برای کاهش فشار نقدینگی.
- ۴- تعیین تکلیف مابه‌التفاوت نرخ گندم سال ۱۴۰۴ و جبران خسارت واحدها.
- ۵- بازنگری در «ترخ دستمزد آسیابانی» متناسب با هزینه‌های واقعی تولید.
- ۶- اصلاح سیاست تأمین گندم صنف و صنعت یا آزادسازی خرید از بازار رقابتی.